

Ponovne poplave u Srbiji donele su nam stotine kuća pod vodom, srušeni mostovi i uništeni putevi, a šteta će se meriti u milionima evra. U poređenju sa poplavama iz 2014. godine, ove su nešto manjih razmera, ali dogodile su se u trenutku kada je pandemija koronavirusa u Srbiji ponovo na uzlaznoj putanji. Povećani vodostaji reka, izazvani natprosečno visokim padavinama u proteklom periodu, uzrokovali su ove nedelje poplave širom Zapadne Srbije. I dok 20 gradova i opština proglašava vanredno stanje, društvene mreže su preplavili snimci urušavanja dela državnog puta I reda Arilje-Ivanjica. Iako nije neobično da u poplavama strada javna infrastruktura, zanimljivo je da je šteta nastala u neposrednoj blizini objekta koji se, između ostalog, navodno gradi i zbog odbrane od poplava - mala hidroelektrana "Brusnik" na reci Golijskoj Moravici, na teritoriji Opštine Arilje.

Ova pribranska hidroelektrana samo je jedna od stotinu malih hidroelektrana širom Srbije koja ilustruje višegodišnje zanemarivanje slučajeva uništavanja reka i javnih dobara. Analize koje je sproveo Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI), u saradnji sa WWF Adria, utvrdile su ne samo brojne nepravilnosti u procesu izdavanja potrebnih dozvola i rešenja, već i da je započeta izgradnja narušila i strukturnu stabilnost okolnog terena.

Kao i u brojnim drugim slučajevima, i u slučaju MHE "Brusnik" je za potrebe izgradnje posečen šumski pojas uz reku, koji nesumnjivo ima važnu ulogu u ublažavanju visokog vodostaja i sprečavanju poplava. Takođe, stvorila su se nova klizišta, a može se pretpostaviti da je izgradnja u neposrednoj blizini državnog puta I reda narušila njegovu statiku, zbog čega je došlo do dramatičnog uništavanja klizišta.

"Poplave koje su ponovo pogodile našu zemlju pokazuju nemaran odnos prema rekama i životnoj sredini uopšte. Uništavanje reka, nelegalna i nekontrolisana eksploatacija šljunka, krčenje šumskog pojasa uz reke, degradirani potoci, izostanak inspekcijskog nadzora, izgradnja u poplavnim područjima, te zastarele metode odbrane od poplava, onemogućavaju prirodne procese usporavanja i redistribucije visokih voda, i umanjuju sposobnost celog sistema da prihvati povećane količine padavina", upozorava Nataša Milivojević iz WWF Adrije.

Sistem je nažalost i ovaj put zakazao. Kada je reč o malim hidroelektranama, država godinama ignoriše problem na koji ukazuju i upozoravaju brojne organizacije civilnog društva i struka. Ne samo da izazivaju veliku štetu po prirodu, već ugrožavaju zdravlje i imovinu ljudi, i predstavljaju pretnju po javnu infrastrukturu, o čemu svedoči najnoviji slučaj. Iz tog razloga, organizacije već neko vreme traže od Vlade Republike Srbije ukidanje subvencija za povlašćene proizvođače, koje su glavni motiv njihove izgradnje - prilika za sigurnu i veliku zaradu, a na uštrb celog društva.

Osim toga, podbacio je i sistem održavanja i upravljanja vodama, jer su već decenijama poznate kritične tačke na kojima u ovakvim situacijama dolazi do poplava širih razmera. Kanali i potoci se ne čiste redovno, reke su prepune čvrstog otpada, a šljunak iz rečnih korita i priobalja se eksploatiše bez ikakve kontrole ili razmišljanja o uticaju na životnu sredinu i sigurnost ljudi.

Iz svega pomenutog, jasno je da nisu napravljeni značajni pomaci u odnosu na 2014. godinu, kada smo bili svedoci poplava neverovatnih razmera. Prema svim dostupnim podacima, i ovaj put je reč o ljudskom faktoru. Do kada ćemo ignorisati tu činjenicu? U narednim godinama treba očekivati da će ovakve pojave, kao posledica klimatske krize, biti sve češće. Ako nešto odmah ne preduzmemo, ceo sistem će biti ranjiv, zdravlje i sigurnost ljudi ugroženi, a novčani troškovi preveliki.

“Iako je u ovakvim kriznim situacijama najjednostavnije prebaciti krivicu na faktore van naše kontrole, jasno je da su ove poplave mogle da se spreče ili barem da se ublaže. Zanemarivanje ovog problema, ali i nerazumevanje potencijala za prirodna rešenja koja bi mogla da zaustave buduće poplave, ali i suše, predstavlja opasnost za celu zajednicu. Moramo da osvestimo ulogu ljudskog faktora u najnovijim događanjima u Srbiji i da promenimo način na koji se odnosimo prema prirodi. Nasipi i obaloutvrde nisu jedina rešenja, zapravo, često su upravo oni izvor problema. Za dugotrajnu održivost i sigurnost zdravlja građana i njihove imovine u predstojećem periodu, kada će ovakve pojave biti učestalije, potrebno je okrenuti se prirodnim rešenjima od kojih korist imaju i priroda, i ljudi”, zaključuje Milivojević.

Možda je prvi korak ka sigurnijoj budućnosti i uvođenju reda u sistem upravljanja prirodnim resursima, zaustavljanje štetnih projekata i zaštita prirodnih vrednosti. U osiguravanju blagostanja celog društva i zdravlja građana, briga o prirodi je nužni preduslov i glavni saveznik.

Izvor: euractiv.rs